

Nytolkning af Gylling-stenen¹⁾.

Ved ERIK MOLTKE.

»Før nogen Tid siden fortalte Sognefoged Søren Sørensen i Gylling mig, at der under hans Lade fandtes indsat en Steen, hvorpaa Noget var indhugget. Jeg gjorde da den Aftale med Manden, at vi ville lade Stenen tage ud paa det Sted, den laae, for nærmere at undersøge den. Dette er da iværksat, og har jeg funden Stenen at være en, som det synes mig, ikke umærkelig Runesten. Paa Stenens tvende Sider findes Skrift indhuggen, hvilken tydeligen skjønnes at være Runer. Dog er paa den ene af disse Sider Runerne lidet udslidte, formodentlig fordi Stenen engang har været lagt paa et Sted, hvor der har været Gang over den. . . . Hvorfra den var taget, har jeg ingen paa-lidlig Oplysning kunnet erholde om. Dog meente Sognefogden, at den var taget fra en nu forstyrret Høj paa hans eller maaske hans Naboes Mark.«

Saaledes lyder den første meddelelse om Gylling-runestenen, kapellan Budtz's indberetning af $10/8$ 1839 til kommissionen for oldsagers opbevaring (nu Nationalmuseets 2. afdelings arkiv).

Det næste dokument til oplysning om stenens historie er et brev fra Stedets præst, Otto Møller, om stenens flytning til kirken saa sent som 1851 »ved Maidagstid«. Dette brev af $21/4$ 1852 findes ligeledes i Nationalmuseets 2. afdel.s arkiv i et omslag, hvorpaa staar skrevet:

»Gave til det Offentlige af en Runesten, funden ved

---

¹⁾ Undersøgelsen er foretaget for dr. Lis Jacobsen til brug for den af hende ledede og af Carlsbergfondet bekostede nyudgave af Danmarks runeindskrifter.

Gylling nær Horsens, Hads Herred, Aarhus Amt. — I 1851 blev Stenen, som tidligere henlaae ved Bondegaardens Mödding, flyttet til Gylling Kirkes Vaabenhus, efter at den var bleven afstaaet af Eieren til det Offentlige«.

I 1890 blev den endelig opstillet paa et muret fundament i et hjørne af vaabenhuset, og her staar den endnu.

Ligesom de allerfleste danske runestene er Gyllingstenen af granit, en lysegraa, finkornet art med røde aarer. Dens højde er 1,37 m; den er 0,56 cm bred paa det bredeste sted og 0,35 cm tyk. Runernes størrelse varierer fra 14½—20 cm.

Den er beskrevet paa 3 sider: A, B og C med 4 linjer runer, fordelt med en paa hver af de to første sider, 2 paa C-siden, se bilag fig. 1—4, samt ndf. p. 166. Linje 1 (A-siden) strækker sig op over stenens top.

Mens A-siden, som ovenfor omtalt, er ganske glat afslidt, er de andre sider særdeles ru og ujævne, og enkelte dybe afskalninger paa side C gør et par af runerne utydelige; toppen er, som det saa ofte er tilfældet, værst medtaget; et større stykke er sikkert skallet af her; jfr. ndf. p. 170.

Før Wimmer har C. C. Rafn¹⁾, George Stephens²⁾ og P. G. Thorsen³⁾ behandlet indskriften.

Der er ingen grund til at opholde sig ved disse tre forskeres ligesaa forskellige som urigtige tolkninger, der delvis ogsaa foraarsagedes af fejl i tegningerne; dette gælder dog ikke P. G. Thorsens tolkning; thi den tegning fra Magnus Petersens haand, der stod til hans raadighed, afviger ikke paa noget væsentligt punkt fra den, M. P. faa aar senere tegnede for Wimmer under dennes direktion.

Wimmer var den første runeforsker, der forenede

¹⁾ Antiquités de l'Orient (Kbh. 1856) p. 206, paa grundlag af en tegning af en møllebyggersvend Mortensen fra Gylling og beskrivelse af pastor Møller.

²⁾ Old Northern Runic Monuments I (1866—67) p. 350, paa grundlag af en tegning af R. H. Kruse.

³⁾ De danske Runemindesmærker II, 1 (1879) no. 38, II, 2 (1880) p. 115, paa grundlag af Magnus Petersens tegning fra 1872.

videnskabelig ballast med kyndighed i praktisk undersøgelse af indskrifterne i marken.

Hans læsning og tolkning (De danske runemindesmærker II p. 254–59) er som følger:

tuki : þurkisl : sun : raisi : stain :

þansi : aft :

risbiik : sin : buruþur :

kuþan : auk :

i oversættelse:

»*Toke Torgilsøn (Torgilssøn) rejste denne sten efter sin broder Risping den gode og . . .*«

Med denne tydning bliver indskriften imidlertid ufuldendt; thi Wimmer forkaster med rette sit forslag at tillægge det sidste og betydningen *ogsaa*, og slaar sig foreløbig, saa usandsynligt det end maatte være, til ro med at opfatte indskriften som ufærdig.

Men da sidste bind af runeværket udkom 1908, havde Wimmer fundet en løsning paa problemet. Hans ord lyder: »Som en udvej, der vilde løse alle vanskeligheder, og som jeg finder i højeste grad sandsynlig, foreslaar jeg uagtet skilletegnet mellem **kuþan : auk** at læse disse ord **kuþan : nauk**, hvor jeg forstaar **nauk** som *náung*, nærfrænde.« — Indskriftens slutning tolkede han herefter:

»*efter Risping sin broder, den gode nærfrænde.*«

I sin første læsning og tolkning adskiller Wimmer sig fra Thorsen i ét punkt: Thorsen undlod at tolke det sidste ord: **auk**, ellers er læsningen den samme; ogsaa broderens navn **risbiik** transskriberer Wimmer efter Thorsen: *Risping* (Rafn havde gengivet navnet: *Risbæk*). Med sin nye tydning opnaaede Wimmer at faa en naturlig indskrift frem, der — naar undtages det ukendte navn Risping — kun adskilte sig fra andre kendte runeindskrifter deri, at en broder blev karakteriseret som en god nærfrænde.

Dog allerede dette støder an; og hertil kommer det, der har vakt Wimmers betænkelighed: at læse en rune dobbelt over et skilletegn. — Det er i rune-

indskrifter ikke ualmindeligt — ved de ældre mindesmærker endog hovedreglen — at det samme runetegn ikke ristes to gange i umiddelbar rækkefølge; hvor fx. et Ord ender med den samme lyd, hvormed det næste begynder, skrives kun én rune for slutnings- og begyndelseslyd (saaledes paa Snoldelev-stenen: **kun · ualtstain = kun · ualts stain**). Hvor de to ord derimod ikke følger umiddelbart efter hinanden, men er adskilt ved skilletegn, gentages runen altid. Selv om man vilde tolke en skrivemaade som **purkisl : sun** i 1. linje af Gyllingindskriften som forkortet skriveform for **purkisl : sun** og ikke — med Wimmer — som beroende paa lydsammenfald af de to s'er, altsaa som repræsenterende formen **purkisl sun**, saa vilde forholdet dog ikke være analogt med det af Wimmer formodede **kupan : nauk**; en virkelig parallel hertil vilde jo ikke have formen **purkisl : sun**, men — **purkisl : un**, med udeladelse af ordets begyndelsesrune, — og dette turde være uden al side-stykke i runeskriftens historie¹).

Med andre ord: der klæber saa store skrøbeligheder ved Wimmers forslag, at indskriften som helhed i virkeligheden maatte siges at være utolket.

Saaledes laa forholdene, da jeg i Oktober 1928 tog til Gylling for at underkaste hele mindesmærket en ny undersøgelse²).

Jeg skal ikke skjule, at det, jeg nærmest agtede at koncentrere min opmærksomhed om ved den forestaaende undersøgelse, var de sidste runer, som Magnus Petersen (og Wimmer) havde læst **auk**, samt partiet efter dem, — idet jeg her haabede at finde en løsning.

Min undersøgelse angaaende dette sted bekræftede imidlertid i ét og alt Magnus Petersens tegning; men den viste tillige, at den tegning, M. P. havde udført paa egen haand for Thorsen, paa et bestemt punkt

¹) Se iøvrigt Lis Jacobsen: Svenskevældets Fald (Kbh. 1929) p. 115 f. og note 1. p. 116.

²) Den ndf. givne beretning hviler paa denne undersøgelse og en følgende i Juni 1929 sammen med dr. Lis Jacobsen foretaget kontrollerende undersøgelse.

var nøjagtigere end hans af Wimmer dirigerede tegning. Jeg konstaterede nemlig utvivlsomme runespor paa stenens stærkt medtagne top efter runerne **aft**. Og bestemt antydning af saadanne spor findes paa tegningen hos Thorsen, men ikke i DRM.¹⁾

Paa fig. 5, der gengiver et uretoucheret fotografi af et papaftryk af det paagældende sted paa stenens top, vil man efter runerne **aft** med følgende skilletegn (to smaa lodrette streger) se:

1) en tydelig hovedstav, der foroven til højre løber ud i en dyb rundagtig afskalning, der giver runen en (noget vildledende) lighed med et **r**. Den bevarede stav er 12 cm.

2) til højre for denne stav to parallelle stavrester — rimeligvis nederste del af et par hovedstave, hvis øverste del er skallet bort. De bevarede rester er 9 og c. 6 cm høje.

Om bistave kan intet bestemmes.

Naar Wimmer ikke har set de tre ganske sikre stavrester, er grunden vistnok, at han — som han meddeler — har ladet stenen udtage af vaabehuset til nærmere undersøgelse, og toppen er vel da blevet beskinnet af solen lige fra oven, saa der ingen skygger har dannet sig i de svage runerester paa toppen. Dette er netop tilfældet med fig. 2 — et fotografi af stenen taget i fri luft. Som det ses, falder solen saaledes, at toprunerne helt forsvinder (se ogsaa toprunerne paa fig. 1). Inde i vaabehuset kunde toprunerne derimod ved gunstigt sidelys tydeligt iagttages.

Man skulde ikke synes, at opdagelsen af de 3 stavrester i væsentlig grad kunde bidrage til en forbedring af Wimmers læsning, naar man ikke kan fastslaa karakteren af ét eneste af de nyopdagede tegn. Allige-

¹⁾ M. H. t. tidligere iagttagelser af disse runestave skal det nævnes, at Kruses tegning, der findes i hans manuskript »Nørrejylland's Mærkværdigheder« tillæg 2 (Nationalmusæets 2. afd.) viser 3 temmelig lange rette linjer, der dog nærmest synes at være opfattet som et ornament. — Det skal ogsaa nævnes, at den meget arkæologisk interesserede og kyndige læge Didriksen, Gylling, if. en tidligere optegnelse, han viste mig, har konstateret spor af 1 à 2 runer efter **aft**.

vel giver de nøglen til den rette forstaaelse af indskriften, idet de viser, at problemet ikke ligger i tolkningen af det sidste ord **auk**, men *i den rækkefølge i hvilken linjerne skal læses.*

II

C. C. Rafn var, som ovf. nævnt, den, der først offentliggjorde indskriften, og hans læsning er i virkeligheden blevet bestemmende for alle de efterfølgende tolkeres. Rafn har nu m. h. t. linjefølgen, som sammenhængen byder, begyndt med linjen længst til højre (l. 1), derefter læst den hermed sammenhørende linje næstlængst til højre (l. 2), men saa — stik mod de gængse regler¹⁾ — oversprunget den følgende linje (l. 3) og læst linjen længst til venstre (l. 4), for derpaa at gaa tilbage til linjen næstlængst til venstre og slutte

	D	C	B	A		
Skematisk fremstilling af indskriftens ordning.		risbiik : sin : burupur :	kupan : auk :	pansi : aft : Xxx	tuki : þurkisl : sun : raisi : stain	top
						sider
		l. 4-3	l. 2	l. 1		

¹⁾ Hvor skiftende end linjeordningen er paa runestenene, er det dog en hovedregel — om end ikke en undtagelsesløs — at linjerne følger i række efter hinanden fra venstre til højre eller fra højre til venstre, se Wimmer, De danske Runemindesmærker I. p. XIV, jfr. Lis Jacobsen, om linjefølgen paa Sædinge-stenen, Acta Phil. Scandinavica V. 168 flg.

med denne. Herved er **auk** blevet sidste ord, og fra denne linjeordning har hverken Stephens, Thorsen eller Wimmer kunnet løsrive sig.

Læser man derimod linjerne i naturlig rækkefølge: 1.—2.—3.—4. linje fra højre til venstre (første linjepar læses fra nedentop, sidste linjepar »bustrofedon« — plovfuremæssigt — i forhold til første: fra oven nedad) faas, som foranstaaende skematiske fremstilling viser, flg. læsning:

1. tuki :	þurkisl :	sun :	»Toke Torgislsøn rejste sten denne efter den gode og Risping sin broder«.
	raisi :	stain :	
2. þansi :	aft :		
3. kuþan :	auk :		
4. risbiik :	sin :	buruþur :	

Man ser da straks, at der maa mangle et (eller flere) ord efter **aft**.

At denne formodning er rigtig, bekræftes nu paa det skønneste ved fundet af de svage runelevninger efter **aft**.

Naar der findes runer her, maa de nødvendigvis have betegnet den, efter hvem stenen er rejst, og ingen anden linjefølge end den nævnte er da mulig.

Hvem den gode, ubekendte er, og hvor meget man kan slutte om ham, hvis eneste jordiske levning er tre mangelfulde runestave, skal vi nu forsøge at udrede.

Først kan det slaas fast, at indskriften udsiger, at:

»*Toke rejste stenen efter X. god og Risping sin broder*«.

Det kan dernæst med sikkerhed siges, at X har været en mand; det viser hankønsformen af det til X knyttede **kuþan**.

Det kan endvidere hævdes, at det er usandsynligt, at der efter **aft** kun skulde have staaet et egennavn, idet et stærkt bøjet adjektiv ikke i runeindskrifterne knyttedes direkte til et personnavn. (Derimod finder man oftere et adjektiv i svagtbøjet form, efter prono-

minet *hinn* olgn., knyttet direkte til navnet; i. x. **karl : hin : kuþaa** = *Karl hinn góða*, Karl den gode, Hobro-Stenen II)¹⁾.

Ligeledes maa det paa forhaand betragtes som lidet sandsynligt, at den mand, til hvis minde Toke — foruden efter sin broder — har rejst stenen, skulde være nævnt alene ved sit forhold til Toke. Man maatte vente, at saavel den dødes navn som hans forhold til stenrejseren har staaet i indskriften. Thi medens det ikke er ualmindeligt, at navnet paa de kvinder, efter hvem stenen er rejst, udelades (saaledes paa den ndf. nævnte Brogaardssten), kendes kun én dansk sten, Nykerstenen paa Bornholm, hvor et mandsnavn paa denne maade er udeladt.

Den naturligeste udfyldning af runerne efter **aft** bliver if. ovenstaaende: egennavn + stilling (evt. + pron. sin). — Gennemgaar man nu alle de danske runeindskrifter, der er sat efter to eller flere personer, vil det fremgaa, at disse personer enten er indbyrdes slægtninge eller indbyrdes kammerater, medens intet eksempel findes paa, at de to forhold er blandet sammen, saa at en sten f. x. er rejst til minde om en husbond (= arbejdsgiver) og et eller andet familiemedlem (fader, broder, søn, maag etc.).

Gunderup-st. er rejst over stedfader og moder, Jetsmark-st. efter to brødre, Alsted-st. efter stedfader og halvbroder, Valkärra-st. efter ægtefælle og

¹⁾ I denne forbindelse kan man se bort fra den brug af *god*, der forekommer paa den svenske Sälna-st., Uppland. Her meddeles først, at 3 brødre rejste sten efter deres fader, hvorefter følger disse ord:

hi × mun × ligia × miþ × altr × lifiR × bru × hrþ × slagin × briþ × a[ft × kuþan suinaR × karþu ×] at × sin × faþur (Brate, Svenska runristare p. 23):

i oversættelse: »her skal ligge, mens mennesker lever, bro haardt slaaet og bred efter den gode; sønner gjorde den efter deres fader«. Indskriften (der nu er defekt, men kan rekonstrueres efter gamle tegninger) bruger *god* (stærkt bøjet efter præposition) om en allerede nævnt person, et forhold, der jo ikke svarer til Gylling stenens.

søn, Brogaard-st. efter fader, broder, moder og søster. Ulstrup-st. har en mand rejst over sine to skippere, mens Vallaberga-st. er rejst efter Manne og Svenne — uden angivelse af deres forhold til stenrejseren, men formodentlig et par af hans kammerater. De to forhold holdes altsaa skarpt ude fra hinanden.

Denne regel har vistnok været almindelig i hele norden. Af de mange hundrede svenske indskrifter, jeg har gennemgaaet, er det i hvert fald kun lykkedes mig at finde en eneste, der sammenblander de her nævnte forhold.

Der er altsaa en overvejende sandsynlighed for, at Gylling-stenens anden person ligesom Risping har staaet i slægtsskabsforhold til stenrejseren.

Det kunde synes saare tvivlsomt, om man nu kunde naa løsningen nærmere: afgøre, i hvilket slægtsforhold den afdøde har staaet til Toke. Dog skal endnu en mulighed nævnes, hvis statistiske sandsynlighed imidlertid maa vurderes i forhold til det meget ringe materiale, der er bevaret os. Man kan spørge: i hvilken rækkefølge nævnes i almindelighed slægtninge? hvem kan tænkes at være nævnt før broderen? Herom kan siges, at den eneste slægtning, der paa vore runestene faktisk nævnes før broder, er fader. Imidlertid findes ingen eksempler paa mindesmærker sat efter broder og søn, saaledes at det ikke med sikkerhed kan afgøres, hvem af dem, der vilde være nævnt først; rimeligvis vilde dog broderen være anbragt før sønnen, idet runeindskrifterne i almindelighed ikke lader følelsesforholdet bryde hensynet til alder og sociale forhold¹⁾.

Hvis disse slutninger er rigtige, bliver der ikke mange udfyldningsmuligheder at vælge mellem. Den slægtning, som Toke Torkilsøn har nævnt før sin broder og betegnet med et hædrende appellativ, har sandsynligvis været hans fader.

¹⁾ Jeg har kun fundet én svensk indskrift, der nævner sønnen før faderen, ellers synes de svenske stene at stemme overens med de danske paa dette punkt.

Hele indskriften har da lydt:

tuki : þurkiſl : sun : raiſi : ſtain :
þansi : aft : (faþ)[ur : ſin :]
kuþan : auk :
riſbiik : ſin : buruþur

I oversættelse:

»Toke Torgiſlſøn rejſte denne ſten efter [ſin] gode
 [fader] og Riſping ſin broder«.

Da Toke ſtraks i indskriftens begyndelse har angivet sig ſom Torgiſl's ſøn, er der ingen grund til at formode, at han igen ſkulde nævne faderens navn¹⁾.

Læsningen af de 3 bevarede runestave ſom **f a þ** ſtøder ikke paa nogen vanskelighed. Tænker man sig **f** i lighed med den umiddelbart foregaaende f-rune i **aft**, vil den nederſte biſtav falde i den rundagtige fordybning, og a-biſtaven maa anbringes, hvor det øverſte af den bevarede hovedstav løber ind i bruddet, ſe rekonstruktionen fig. 6.

Den foreslaaede udfyldning forudsætter jo en større afskalning paa toppen; men herpaa tyder ogsaa ſte-
 nens form, der gør det ſandsynligt, at et helt ſtykke er afſlaaet. Ogsaa den stærke lædering af de tre endnu ſynlige stavreſter taler for, at ſtenen har lidt overlaſt ved toppen.

Ved denne udfyldning og tolkning viſer indskriften sig baade i indhold og ordfølge at ſtemme med de almindelige runeindskrifter.

Usædvanligt er blot broderens navn, **riſbiik**, af Raſn omskrevet *Riſbæk*, af Thorsen-Wimmer *Riſping*. At træffe et ellers i den norrøre literatur ukendt perſonnavn i en runeindskrift forundrer ikke, da gennemgaaende hver femte danſke runeſten indehol-

¹⁾ Gylling-indskriften vil da ſtemme ganske i form med en ſveſk indskrift (fra Varend), der lyder: **klaka ſuniR · letu · hakua · ſtein · eſtiR · faþur · ſin · auk · eſtR · kal : auk : uikik : bruþr : ſina** · (Liljegren. Runurkunder no. 1278), »Klakkes ſønner lod hugge ſte-
 nen efter deres fader og efter Kall og Viking deres brødre«.

der et saadant. Men hertil kommer for dette navns vedkommende den besynderlige stavemaade med 2 i'er i navnets sidste led. Da jeg imidlertid ikke p. t. har noget bedre forslag end Thorsens, skal jeg indskrænke mig til at gentage Wimmers ord om formen Risping: »et navn, som jeg ellers ikke kan paavise, men som jo baade har nordisk form og klang«.

III.

Kan Gylling-stenens oprindelige plads paavises?

Som den foran (p. 161) anførte indberetning fra kapellan Budtz meddeler, kunde der ikke tilvejebringes sikre oplysninger om stenens tidligere plads, men sognefogden mente, at den var taget fra en nu forstyrret høj paa hans eller hans nabos mark, og man viser endnu i Gylling stedet, hvor denne høj har været: »et Par Hundrede Alen lige Vest for Gaarden (o: sognefogdens), i Markskellet mellem de to saakaldte Skrivergaarde,« meddeler pastor Møller i sine »Optegnelser om Gylling«¹⁾ og tilføjer forsigtigt m. h. t. runestenenens plads: »men der vidstes intet derom«.

Til oplysning af dette forhold maa man selvfølgelig gaa til det første dokument om stenen; og af kapellan Budtz's indberetning maa man slutte, at stenen paa det tidspunkt, da han først saa den, ikke laa som trappetrin, for saa havde han ikke skrevet — »fordi Stenen *engang* har været lagt paa et Sted, hvor der har været Gang over den«. At Gylling-stenen imidlertid *engang* har været brugt som trappe, synes stenens glat afslidte A-side med de temmelig udviskede runer bestemt at tyde paa. Stenen maa altsaa, *før* den blev anvendt som byggeemne i laden, have været brugt som trin — formodentlig et eller andet sted i gaarden — og her maa den have ligget saa længe, at den stadige gang over den har slidt den ganske jævn og glat. Tidspunktet for den første flytning — hvis det er den første — bliver da rykket saa langt tilbage, at

¹⁾ Otto Møller: Optegnelser om Gylling. Bearbejdede og udgivne af H. L. Møller. Samlinger til jysk Historie og Topografi. 4. R. V. (1925—27) p. 199.

man ikke kan lægge ringeste vægt paa sognefogdens udtalelse om dens oprindelige plads, saa meget mindre som det har været en fast regel — siden interessen for runestene opstod — at fabrikere en høj til den stedlige sten. I Worms Monumenta Danica hedder det saaledes om hveranden sten: »den siges at være bragt did fra en nærliggende høj« — eller »den har formodentlig staaet paa en høj i nabolaget«. Hvad sognefogden meddelte kapellanen, har bønderne to hundrede aar før fortalt til Worms indsamler.

Det skal i denne forbindelse nævnes, at mens man hidtil ikke har regnet det for nogen *undtagelse*, at en runesten stod rejst paa en høj, men tværtimod har anset det for den naturlige plads for et saadant mindesmærke, vil den svenske historiker, professor Sune Lindqvist nu hævde (Fornvännen 1928 p. 280 ff.), at runestene aldrig er blevet rejst *paa* høje, men derimod meget ofte *ved* høje. Imod en saa absolut benægtelse taler imidlertid stenene selv: Hällestad-st. II i Skaane ender sin indskrift: »Nu skal stande sten paa bjerg« d. v. s. paa en høj. Fundomstændighederne ved andre stene udelukker enhver tvivl om deres oprindelige plads: naar en sten ligger nedsunken paa toppen af en bakke, kan man med nogen rimelighed gaa ud fra, at dette er dens oprindelige plads. Hvem skulde have haft fornøjelse af at slæbe en stor sten op paa toppen af en høj, hvis ikke de slægtninge, der havde sat mindesmærket? Paa denne maade kan formodentlig den oprindelige plads paavises for St. Rygbjerg-st., Asferg-st., Lille Rørbæk-st. o. a. — Men alligevel er disse sten faa v. s. a. dem, der er fundet *ved* høj eller vej. Statistikken er selvfølgelig usikker i dette tilfælde, da hovedmængden af vore runestene er fundet i kirker og andre bygninger; men tager vi de svenske stene med, der i større udstrækning har bevaret deres oprindelige plads, da taler sandsynligheden for, at Sune Lindqvist har ret i hovedsagen; indtil videre oplysninger foreligger, er det da sikkert rigtigst at regne med, at runestenenes almindelige pladser har været *ved* høje og færdselsaarer, mens anbringelse paa toppen af høje har hørt til undtagelserne.

Tænker man over runestenenens formaal, vil man ogsaa erkende, at et saadant forhold er det naturligste: runeindskrifterne var jo ristet baade for at ses og læses; og begge dele opnaaede man, naar man anbragte stenen ved en færdselsaare. Nu laa de gamle bronzealderhøje meget hyppigt just ved landevejene; hvor rimeligt da, at man til fremhævning af mindesmærket, valgte højen som baggrund for stenen. — Hvis man derimod havde rejst denne paa højen, kunde man vel være forvisset om, at den blev set, men ikke om, at de forbigående for at læse den vilde stavre op til højens top.

Hvor Gylling-stenen har staaet, ved vi ikke og faar det næppe nogensinde at vide. Man kan dog nok regne med, at den ikke er slæbt alt for langvejs fra, og da den gamle landevej fra Horsens over Lerdrup — Gylling forbi Hov — iflg. venlig meddelelse fra læge Didriksen — gaar lige midt igennem Gylling, er det naturligt at tænke sig, at runestenen har været opstillet et sted i nærheden af denne, synlig og let tilgængelig for alle vejfarende¹).

---

¹) Hele det betydningsfulde spørgsmaal om runestenenens plads vil blive taget op til nærmere undersøgelse i forbindelse med nyudgivelsen af de danske runemindesmærker.